

Ονοματεπώνυμο:

Τμήμα:

Διδάσκουσες/-ων: Αγγελοπούλου Κατερίνα - Άκουρος Νίκος - Κανελλοπούλου Βιβή - Καραγιάννη Ελένη - Λουκοπούλου Αγγελική - Μπούρδου Νίκη - Παπαδημητρουπούλου Βούλα

(Να κυκλώσετε το όνομα της καθηγήτριάς σας/του καθηγητή σας)

(ελάχιστος χρόνος αποχώρησης: 1.30')

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Βία και προπηλακισμοί στο σχολείο της κρίσης

Το ζήτημα της βίας και του εκφοβισμού αποτελεί ένα ανησυχητικά εντεινόμενο φαινόμενο που αργά αλλά σταθερά αλλοιώνει τη φυσιολογία του σύγχρονου σχολείου. Κι αυτό γιατί λόγω της παρατεταμένης κοινωνικής και οικονομικής κρίσης έχουν ήδη διαμορφωθεί ευνοϊκές συνθήκες ανάπτυξης και ευδοκίμησης παρόμοιων φαινομένων.

Πέρα από τις πολλές εννοιολογικές προσεγγίσεις, θα μπορούσαμε να επισημάνουμε ορισμένα βασικά σημεία, τα οποία μας δίνουν μια σαφή εικόνα τού τι εννοούμε όταν αναφερόμαστε στο φαινόμενο της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού. Πρόκειται για καταστάσεις οι οποίες εκδηλώνονται μεταξύ των μαθητών σε λεκτικό, σωματικό, ψυχολογικό και κοινωνικό επίπεδο. Οι πιο συνηθισμένες είναι οι φραστικές επιθέσεις, οι απειλές και οι προσβολές, οι χειρονομίες, οι εκβιασμοί, οι ξυλοδαρμοί, οι κλοπές και οι καταστροφές προσωπικών αντικειμένων, ο αποκλεισμός και η απομόνωση από τον κοινωνικό περίγυρο και τις παρέες, πράξεις «θυματοποίησης» των μαθητών, που μπορούν να φτάσουν μέχρι και τη σεξουαλική παρενόχληση ή την κακοποίηση, αλλά και τον εκφοβισμό ή την παρενόχληση μέσω Διαδικτύου.

Πρόσφατες έρευνες στην Ελλάδα δείχνουν ότι 1 στους 4 μαθητές έχει υποστεί κάποια μορφή εκφοβισμού εντός του σχολικού περιβάλλοντος με συχνότητα δύο ως τρεις φορές το μήνα ή και περισσότερο. Τα αγόρια κατά κανόνα εμπλέκονται σε μεγαλύτερο ποσοστό σε περιστατικά σωματικής βίας, ενώ τα κορίτσια σε μεγαλύτερα ποσοστά λεκτικής βίας. Αξιοσημείωτο είναι ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά κρουσμάτων εμφανίζονται στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο, ενώ κυριαρχεί ένα γενικό κλίμα αποσιώπησης και ανοχής στο φαινόμενο, αφού μόνο οι περίπου μισοί μαθητές αναφέρουν τα συμβάντα βίας σε φίλους, εκπαιδευτικούς ή συγγενείς.

Επιχειρώντας μια σύντομη ερμηνευτική προσέγγιση, τα φαινόμενα βίας και εκφοβισμού στο ελληνικό σχολείο εντείνονται σταδιακά λόγω των κοινωνικών και πολιτισμικών μεταβολών που έχουν συντελεστεί στην ελληνική κοινωνία τις τελευταίες δεκαετίες. Φαινόμενα όπως η αύξηση του βαθμού της πολυπολιτισμικότητας στις σχολικές τάξεις, οι αλλαγές στη μορφή, τη σύνθεση, τη δομή και τον τρόπο ζωής της ελληνικής οικογένειας, η διεύρυνση των κοινωνικών συγκρούσεων και των οικονομικών ανισοτήτων, η ένταση των φαινομένων φτώχειας, ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού, συγκροτούν ένα ιδιαίτερα δυσμενές περιβάλλον, το οποίο συμβάλλει στην κοινωνική αλλοτρίωση, ευνοώντας την ευδοκίμηση φαινομένων βίας και διαφόρων μορφών εκφοβισμού.

Είναι αναγκαίο, λοιπόν, να αναπτυχθούν τόσο η πρόληψη όσο και η άμεση ενεργοποίηση μηχανισμών παρέμβασης με στόχο την προώθηση ενός νέου αξιακού συστήματος, το οποίο θα διαπερνά τη δομή και τη λειτουργία του σχολικού περιβάλλοντος. Αξίες όπως η ετερότητα, η αλληλεγγύη, η ανεκτικότητα, η ισοτιμία, η κατανόηση της διαφοράς απαιτείται να επανατοποθετηθούν στο προσκήνιο της σχολικής ζωής σε μια προσπάθεια να επαναθεμελιωθεί ο κριτικός λόγος ενάντια στο μίσος, τη βία, την ξενοφοβία, το δογματισμό, το ρατσισμό, τους σκοταδισμούς, που εν μέσω κρίσης και αξιακής σύγχυσης δηλητηριάζουν τις σχέσεις των παιδιών και των εφήβων μας. Εν κατακλείδι, συλλογικό χρέος αποτελεί η αντίσταση στην κουλτούρα της βίας, του φόβου και της αποξένωσης μέσα στο ελληνικό σχολείο, σε μια συγκυρία κατά την οποία η ελληνική κοινωνία, εκ των πραγμάτων, οφείλει να αφυπνιστεί και να αναμετρηθεί με τα γενεσιουργά αίτια των δομικών της παθογενειών.

Νίκος Φωτόπουλος, εφημερίδα Ελευθεροτυπία

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Η δαμόκλειος σπάθη* της μισαλλοδοξίας

Ξεχειλίζει η βία στον κόσμο. «Νεκρός ο ένοπλος που κρατούσε ομήρους σε συγκρότημα κινηματογράφων κοντά στη Φρανκφούρτη». «Ένας νεκρός σε έκρηξη παγιδευμένου αυτοκινήτου στην Τουρκία». «Θανάσιμος τραυματισμός πρόσφυγα σε συμπλοκή ομοεθνών στη Χίο». «Μαχαιρώματα έξω από εκλογικό κέντρο στη Βρετανία». Κάλεσμα τζιχαντιστών, μετά το Brexit, για επιθέσεις σε Βερολίνο και Βρυξέλλες με στόχο «την παράλυση της Ευρώπης».

Μέσα στα ερείπια που άφησαν οι δύο μεγάλοι πόλεμοι και οι νέες υποσχέσεις οι οποίες μεταμορφώθηκαν σε φρενήρη κινήματα και παγιώθηκαν σε αιμοσταγείς δικτατορίες και ολοκληρωτικά καθεστώτα, φύτρωσαν σταδιακά οι ενωτικές κινήσεις και η ειρήνη. Οι ακραίες ιδέες, εξευτελισμένες από τον φανατισμό και ροκανισμένες από την κριτική κατέρρευσαν και γεννήθηκαν νέες φιλοδοξίες, χίμαιρες, φιλελεύθερα ρεύματα, που αποσυναρμολόγησαν τις ιδεολογικές κατασκευές των επαναστάσεων θεμελιώνοντας την ελευθερία πάνω στην αυτονομία της συνείδησης. Έπειτα, η εποχή του ατομισμού μπολιάστηκε με νέους φανατισμούς, ισχυρούς

εθνικισμούς, διασπορά της τρομοκρατίας, πολέμους με τη σφραγίδα της θρησκείας αλλά με βάση τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα, θρησκευτικό φονταμενταλισμό, τζιχαντισμό, νεοναζισμό, αντισημιτισμό, ρατσισμό, χουλιγκανισμό, όξυνση ανισοτήτων, και οι εφιάλτες για άλλη μια φορά στην Ιστορία έπαψαν να διαλύονται με το φως της αυγής. Οι σημερινοί εξτρεμισμοί θυμίζουν πόσο αρχαίες είναι οι συγκρούσεις για την πολιτική, εθνική και οικονομική επικράτηση, για τις φυσικές πηγές, τα εδαφικά δικαιώματα.

Η παγκόσμια κοινωνία βρίσκεται ξανά μπροστά σε ένα δίστροτο: ή θα εξανθρωπιστεί με την αναστήλωση των αξιών που διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα του είδους ή θα εξελιχθεί σε ένα απέραντο σφαγείο. Η δαμόκλειος σπάθη της μισαλλοδοξίας πάνω από την ανθρωπότητα είναι και πάλι έτοιμη να προκαλέσει ολοκαυτώματα...

Τασούλα Καραϊσκάκη, εφημερίδα Καθημερινή

***Με τη φράση «δαμόκλειος σπάθη» εννοούμε το συνεχή θανάσιμο κίνδυνο που απειλεί τη ζωή κάποιου ή το λόγο για μια επικείμενη καταστροφή.**

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΚΥΜΑ

(«Το Τρίτο Κύμα» βασίζεται σε ένα αληθινό γεγονός που διαδραματίστηκε σε σχολείο των ΗΠΑ το 1969. Ο Ρον Τζόουνς, καθηγητής Ιστορίας, οργάνωσε τους μαθητές της τάξης του σύμφωνα με τα ναζιστικά πρότυπα -κι αυτό στα πλαίσια ενός «πειράματος» που θα βοηθούσε να δοθούν κάποιες απαντήσεις στα ερωτήματα των μαθητών σχετικά με τον Ναζισμό και το εβραϊκό Ολοκαύτωμα. Αν και ξεκίνησε ως απλή άσκηση πειθαρχίας, το πείραμα ξέφυγε από τον έλεγχο, οπότε και τερματίστηκε με πρωτοβουλία του καθηγητή. Στο απόσπασμα που ακολουθεί, ο καθηγητής απευθύνεται στους μαθητές.)

«Μέσα από την εμπειρία της τελευταίας εβδομάδας, όλοι πήραμε μια γεύση του πώς ήταν να ζεις και να δρας στη ναζιστική Γερμανία. Μάθαμε πώς ήταν το συναίσθημα του να δημιουργείς ένα απόλυτα πειθαρχημένο κοινωνικό σύνολο. Να χτίζεις μια ξεχωριστή κοινωνία. Να υπόσχεται πίστη και υπακοή σε αυτή την κοινωνία. Να αντικαθιστάς τη λογική με κανόνες. Ναι, όλοι θα είχαμε γίνει καλοί Γερμανοί. Θα είχαμε φορέσει τη στολή. Θα στρέψαμε το κεφάλι καθώς φίλοι και γείτονες θα καταδικάζονταν και θα καταδιώκονταν. Θα κλειδώναμε τις πόρτες. Θα δουλεύαμε στις βιομηχανίες «άμυνας». Θα καίγαμε ιδέες. Γνωρίζουμε το φόβο της απομόνωσης. Την ικανοποίηση του να κάνεις κάτι σωστό και να επιβραβεύεσαι γι' αυτό. Να είσαι ο πρώτος. Να έχεις δίκιο. Σε έναν ακραίο βαθμό θα βλέπαμε, και πιθανόν θα νιώθαμε, πού οδηγούν αυτές οι πράξεις. Είδαμε ότι ο φασισμός δεν είναι απλά κάτι που έκαναν εκείνοι, οι άλλοι. Όχι. Βρίσκεται ακριβώς εδώ. Σ' αυτή την αίθουσα. Στις δικές μας καθημερινές συνήθειες και στον τρόπο ζωής μας. Ξύστε λίγο την επιφάνεια, και εμφανίζεται. Είναι κάτι μέσα σε όλους μας. Το κουβαλάμε σαν

αρρώστια. Αυτή την πεποίθηση ότι τα ανθρώπινα όντα είναι κατά βάση κακά και επομένως ανίκανα να πράξουν με καλοσύνη απέναντι στους άλλους. Μια πεποίθηση που απαιτεί έναν ισχυρό ηγέτη και πειθαρχία για να διατηρηθεί η κοινωνική τάξη πραγμάτων.

Θυμάστε την ερώτηση; Πώς μπορούσε ο Γερμανός στρατιώτης, δάσκαλος, μηχανοδηγός, νοσοκόμος, εφοριακός, ο μέσος πολίτης, να διατείνεται στο τέλος του Τρίτου Ράιχ ότι δεν γνώριζε τίποτα για όσα γίνονταν τριγύρω του; Πώς μπορούν οι άνθρωποι να είναι μέρος κάποιου πράγματος και μετά, στο τέλος, να υποστηρίζουν ότι δεν είχαν καμία ανάμιξη; Τί είναι αυτό που κάνει τους ανθρώπους να σβήνουν την ιστορία τους;

Αν η αναπαράστασή μας του φασιστικού τρόπου σκέψης είναι ολοκληρωμένη, τότε ούτε ένας από εσάς δεν πρόκειται ποτέ να παραδεχτεί ότι παραβρέθηκε σ' αυτή την τελική συγκέντρωση του Τρίτου Κύματος. Όπως ακριβώς οι Γερμανοί, θα σας φαίνεται δύσκολο να παραδεχτείτε στους εαυτούς σας ότι φτάσατε μέχρις αυτού του σημείου. Δεν θα επιτρέψετε στους φίλους και τους γονείς σας να γνωρίζουν ότι ήσασταν διατεθειμένοι να παραδώσετε την προσωπική σας ελευθερία και τη δύναμη για τα κελεύσματα της τάξης και κάποιων αόρατων αρχηγών. Δεν μπορείτε να παραδεχτείτε ότι χειραγωγηθήκατε. Ότι γίνατε ακόλουθοι. Ότι αποδεχτήκατε το Τρίτο Κύμα ως τρόπο ζωής. Δε θα παραδεχτείτε ότι συμμετείχατε σ' αυτό τον παραλογισμό. Θα κρατήσετε αυτή τη μέρα και αυτή τη συγκέντρωση σαν μυστικό. Ένα μυστικό που θα μοιράζομαι μαζί σας.»

Στα τέσσερα χρόνια που δίδαξα στο Λύκειο του Κάμπερλεϊ, κανένας δεν παραδέχτηκε ποτέ ότι παραβρέθηκε στην συγκέντρωση του Τρίτου Κύματος. Συζητήσαμε, φυσικά, πολύ και μελετήσαμε τις πράξεις μας διεξοδικά. Όμως την ίδια τη συγκέντρωση -όχι. Ήταν κάτι που όλοι θέλαμε να ξεχάσουμε.

Ρον Τζόουνς

ΘΕΜΑ Α

A1. Να παρουσιάσετε τα αίτια και τους τρόπους αντιμετώπισης της νεανικής βίας όπως παρουσιάζονται στο Κείμενο 1. (80 λέξεις)

(μονάδες /20)

ΘΕΜΑ Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση τα Κείμενα 1 και 2, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας **Σωστό** ή **Λάθος**. Να τεκμηριώσετε τις απαντήσεις σας παραθέτοντας σχετικά αποσπάσματα από τα κείμενα.

α) Η κοινωνική και οικονομική κρίση συνέβαλαν στην αύξηση της βίας. (κείμενο 1)

β) Το φαινόμενο της βίας αφορά περισσότερο στα αγόρια και λιγότερο στα κορίτσια. **(κείμενο 1)**

γ) Η συνύπαρξη μαθητών διαφορετικών εθνικοτήτων έχει συντελέσει στην έξαρση της ενδοσχολικής βίας. **(κείμενο 1)**

δ) Οι σύγχρονες εξτρεμιστικές ενέργειες σχετίζονται και με τις αιώνιες συγκρούσεις για κυριαρχία σε διάφορους τομείς. **(κείμενο 2)**

ε) Η επανιεράρχηση αξιών μπορεί να αποτρέψει τον αφανισμό της ανθρωπότητας. **(κείμενο 2)**

(μονάδες /10)

B2. α) Σε καθένα από τα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου 2, να αναγνωρίσετε τη λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 2) και να αποδώσετε τη σημασία τους μονολεκτικά ή περιφραστικά (μονάδες 3):

α) «Ξεχειλίζει η βία στον κόσμο.» **(1^η παράγραφος)**

β) «αναστήλωση των αξιών» **(3^η παράγραφος)**

(μονάδες /5)

β) Τι δηλώνουν ως προς το νόημα οι ακόλουθες υπογραμμισμένες διαρθρωτικές λέξεις του κειμένου 1; Να τις αντικαταστήσετε με νοηματικά ισοδύναμες.

λόγω **(1^η παράγραφος)**

ενώ **(3^η παράγραφος)**

αφού **(3^η παράγραφος)**

λοιπόν **(5^η παράγραφος)**

(μονάδες /4)

γ) Να ξαναγράψετε τα παρακάτω αποσπάσματα από το κείμενο 1 αντικαθιστώντας τις ρηματικές φράσεις με ονοματικές, κάνοντας και τις αναγκαίες μετατροπές στη σύνταξη. Ποια αλλαγή παρατηρείτε ως προς το ύφος;

1. «...φαινόμενο που αργά αλλά σταθερά αλλοιώνει τη φυσιολογία του σύγχρονου σχολείου.» **(1^η παράγραφος)**

2. «...σε μια προσπάθεια να επαναθεμελιωθεί ο κριτικός λόγος ενάντια στο μίσος...» **(5^η παράγραφος)**

(μονάδες /4)

B3. α) Σκοπός του συγγραφέα στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου 2 («Μέσα στα ερείπια...εδαφικά δικαιώματα») είναι η ευαισθητοποίηση του αναγνώστη. Πώς το επιτυγχάνει αυτό; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αναφέροντας τρεις γλωσσικές επιλογές από τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου 2 και προσδιορίζοντας τη λειτουργία της καθεμιάς απ' αυτές.

(μονάδες /6)

β) Ποια πιστεύετε ότι είναι η πρόθεση του συγγραφέα στην 4^η παράγραφο του κειμένου 1 («Επιχειρώντας μια σύντομη ερμηνευτική προσέγγιση...διαφόρων μορφών εκφοβισμού.»); Πώς οι δύο τρόποι με τους οποίους επέλεξε να την αναπτύξει υπηρετούν την πρόθεση αυτή; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

(μονάδες /6)

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Ποιο είναι το βασικό θέμα του αποσπάσματος; Να απαντήσετε εντοπίζοντας και τρεις (3) διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες που αξιοποιεί ο συγγραφέας προκειμένου να αναδείξει και να δώσει έμφαση στο θέμα αυτό. «Πώς μπορούν οι άνθρωποι να είναι μέρος κάποιου πράγματος και μετά, στο τέλος, να υποστηρίζουν ότι δεν είχαν καμία ανάμιξη;» Εσείς τι θα απαντούσατε στην ερώτηση που θέτει ο καθηγητής;

(150 -250 λέξεις)

(μονάδες /15)

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Στην τάξη σας, στο πλαίσιο του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας, συζητάτε το θέμα: «Η βία ως μέσο επιβολής και κυριαρχίας του ισχυρότερου». Αξιοποιώντας δημιουργικά τα κείμενα 1 και 2, παίρνεις το λόγο με πρόθεση:

α) να καταδείξεις πρακτικές ανθρώπων και κρατών που πιστοποιούν την άσκηση βίας,

β) να προτείνεις τρόπους με τους οποίους εσείς, οι νέοι, μπορείτε να συμβάλετε στην πρόληψη και τον περιορισμό της βίας. (350 – 400 λέξεις)

(μονάδες /30)

Καλή επιτυχία!